

Кобзар
Олександр Федорович,
завідувач докторантури та аспірантури
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ

Перед будь-якою державою завжди стоїть коло завдань, на вирішення яких вона спрямовує свої матеріальні ресурси, ідеологічні та політичні зусилля. З-поміж усієї сукупності зусиль можна виділити такі, які виражають її сутність і без котрих вона не може повноцінно діяти як найважливіша складова частина політичної системи суспільства. Основні напрями діяльності держави, в яких знаходять свій вираз її сутність, завдання і цілі, являються функціями держави [13, с. 82-83]. Однією із основних функцій держави виступає правоохоронна, що обумовлюється сучасними військово-політичними та соціально-економічними реаліями, як в Україні, так і у світі в цілому.

На сьогодні, враховуючи динаміку розвитку загроз внутрішній безпеці держави, проблематика поглибленого вивчення правоохоронної функції з визначенням дієвого механізму захисту прав і свобод людини і громадянина є особливо актуальною.

Однією з невіддільних органічних функцій держави є правоохоронна. Від рівня її забезпечення юридичними, інтелектуальними, матеріально-технічними ресурсами залежить і ступінь захищеності людини та суспільства загалом [16, с. 3].

На важливість правоохоронної функції вказують положення Конституції України, в яких встановлено, що утвердження і забезпечення прав і свобод людини, а також захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її державної, економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави. Належна реалізація цих функцій є основою для подальшої розбудови України як суверенної, незалежної, демократичної, соціальної та правової держави [4, с. 4].

Дослідження науковців правоохоронної функції держави ґрунтуються на різних підходах до розуміння поняття функціонування держави у сфері правоохоронної діяльності, що породжує дискусії та повертає значний інтерес до досліджуваної дефініції в наукових колах.

Проаналізувавши різні підходи до визначення поняття правоохоронної функції держави, слід також перелічити ознаки даного поняття, які

розкривають його сутність. Так, правоохоронним функціям притаманні наступні основні ознаки:

- правоохоронна функція становить комплексний пріоритетний напрямок державної політики;
- зміст правоохоронної функції складає забезпечення охорони права і правовідносин, а також захисту основ конституційного ладу, у тому числі прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина, законності та правопорядку;
- правоохоронну функцію характеризує цілісність і внутрішня узгодженість, організованість і цілеспрямованість, стабільність і постійність, однорідність і різноплановість;
- правоохоронна функція ґрунтується на принципах верховенства права, законності, пріоритету прав і свобод людини і громадянина, самостійності, професійності, прозорості та ефективності;
- правоохоронна функція реалізується у відповідних правових і організаційних формах за допомогою державно-владних методів переконання та примусу;
- реалізація правоохоронної функції вимагає її своєчасного забезпечення достатніми матеріально-технічними, фінансовими та кадровими ресурсами, формування адекватної нормативно-правової та організаційної основи правоохоронної діяльності [12, с. 851].
- правоохоронна функція держави заснована на законі;
- правоохоронна функція спрямована на об'єкти, склад яких залежить від етапу розвитку суспільства і від політичних факторів, що визначають напрями правоохоронної діяльності;
- правоохоронна функція, її зміст органічно пов'язані з правом та праворозумінням у суспільстві;
- у правоохоронній функції держави найбільш чітко виражається нерозривний зв'язок держави і права, їх взаємовплив;
- правоохоронна функція сучасної держави формується і реалізується під впливом цілого комплексу об'єктивних і суб'єктивних факторів.

По-перше, на процес здійснення правоохоронної функції держави впливають характеристики носіїв загрози об'єктам правоохорони, в тому числі їх кількість, якісні параметри, місцезнаходження тощо. У першу чергу, мова йде про злочинність як суспільне явище, її інтенсивність, організаційні можливості.

По-друге, істотний вплив на правоохоронну функцію держави вчиняє рівень економічного розвитку суспільства.

По-третє, наявність підготовлених кадрів у правоохоронній сфері. По-четверте, ставлення до процесу здійснення цього напряму діяльності держави населення, іншими словами, стан правосвідомості якраз у цьому аспекті. Нарешті, по-п'яте, ефективність здійснення правоохоронної функції держави

залежить від здатності політичного керівництва держави приймати ті чи інші рішення у цьому напрямі [2, с. 7-8].

Враховуючи дані ознаки, можна сформулювати власне визначення правоохоронної функції держави – це нормативно врегульований пріоритетний напрям державної політики, що ґрунтується на загальних принципах права, реалізується за допомогою державно-владних методів переконання та примусу вповноваженими органами державної влади, забезпечує охорону конституційних прав і свобод людини і громадянина та правопорядку в цілому.

Правоохоронна функція держави – це складне та багатогранне правове явище, зміст якого є зрозумілим, однак, на сьогодні уніфіковане його розуміння в доктрині загальної теорії права відсутнє. Узагальнюючи всі вищевикладені позиції науковців до змісту правоохоронної функції держави, можна назвати такі основні підходи: по-перше, вона розуміється як напрям державної діяльності; по-друге, як напрям державної політики; по-третє, до правоохоронної функції зазвичай відносять охорону або захист конституційного ладу, законності, правопорядку, прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина, а також інших об'єктів; по-четверте, правоохоронна функція держави виступає гарантією встановленого правопорядку у суспільстві.

Література:

1. Балинська О. М., Гарасимів Т. З. Проблеми теорії держави і права: навч. – метод. посібник / О. М. Балинська, Т. З. Гарасимів. – Л.: Видавництво ЛьвДУВС, 2008. – 320 с.
2. Горінецький Й. І. Правоохоронна функція держав Центральної Європи: теоретичні і практичні аспекти: автореф. дис. на здобут наук. ступ. канд. юрид. наук: 12.00.01 / Й.І. Горінецький. – К., 2005. – 20 с.
3. Загальна теорія держави і права / За ред. акад. АПрН України, д-ра юрид. наук, проф. В. В.Копейчикова. – К.: Юрінком, 1997. – 320 с.
4. Загуменна Ю. О. Реалізація правоохоронної функції держави органами внутрішніх справ України: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 / Ю. О. Загуменна. – Х.: Харківський нац. ун-т внутр. справ. 2011. – 225 с.
5. Краковська А. Є. Поняття соціальної функції держави в сучасній юридичній науці / А. Є. Краковська // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО. – 2015. – Вип. 31. – Т. 1. – с. 14-18.
6. Кріцак І. В. Правоохоронна функція держави та її вплив на формування функції надання послуг населенню органами внутрішніх справ України / І. В. Кріцак // Форум права. – 2009. – № 3. – с. 365-372.
7. Лавринчук І. П. Обставини встановлення правового статусу державного службовця / І. П. Лавринчук // Право України. – 1999. – № 9. – с. 98 – 102.
8. Мельник М. І. Правоохоронні органи та правоохоронна діяльність: навч. посіб. / М. І. Мельник, М. І. Хавронюк. — К.: Атіка, 2002. – 576 с.
9. Нікітенко О. І. Правоохоронна діяльність щодо забезпечення внутрішньої безпеки держави / О. І. Нікітенко // Право і суспільство. – 2015. – №3. – с. 98-101.

10. Онопенко П. В. Правоохоронні функції української держави: зміст і реалізація: автореферат дис. на здобут. наук. ступеня кан. юрид. наук: спец. 12.00.01 / П. В. Онопенко. – К., 2005. – 16 с.

11. Осадчий В. І. Правоохоронні органи як суб'єкти кримінально-правового захисту / В. І. Осадчий // Право України. – 1997. – № 11. – с. 71-75.

12. Соколенко О. Л. Поняття та ознаки правоохоронної функції держави як основи правоохоронної діяльності / О. Л. Соколенко // Форум права. – 2012. – № 4. – С. 847-852.

13. Теорія держави та права: Навчальний посібник / А. М. Колодій, В. В. Копейчиков, С. Л. Лисенкова та ін. За заг. ред. С. Л. Лисенкова, В. В. Копейчикова. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 368 с.

14. Феномен правоохоронних програм у правовій системі України : [монографія] / Б. В. Бабін, В. О. Кроленко, Е. В. Третьяк. – Донецьк : Каштан, 2010. – 137 с.

15. Хамула П. І. Окремі аспекти правоохоронної функції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=550%3A140513-14&catid=71%3A6-0513&Itemid=87&lang=ru.

16. Шай Р. Я. Правоохоронна функція правової держави: теоретико-практичні аспекти: автореферат дис. на здобут. наук. ступеня кан. юрид. наук: спец. 12.00.01 / Р. Я. Шай. – Л., 2012. – 20 с.

**Коваленко
Андрій Васильович,**
завідувач кафедри
цивільного права та процесу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ ЩОДО БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ

В умовах побудови правової держави роль і значення правового регулювання діяльності правоохоронних органів, зокрема поліції, набуває особливої актуальності. Адже головною ознакою моделі правової держави є висока правова врегульованість суспільних відносин. Все це є суттєвим чинником, який разом із іншими факторами характеризує ступінь правової культури в демократичному та правовому суспільстві. На сучасному етапі розвитку нашого суспільства метою забезпечення реалізації прав і свобод громадян у їх взаємовідносинах з поліцією є визначення таких основних форм і напрямків діяльності їх структурних підрозділів і посадових осіб, які забезпечували б повсякденний демократичний режим цих відносин на основі непорушності конституційних прав і свобод людини та громадянина. Такий правовий стандарт взаємовідносин поліції і особи враховує статус останньої